

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОГРОЗУ, ПЕРЕДБАЧЕНУ ЯК ОКРЕМЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА КК УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

LIABILITY FOR A COMMITMENT OF THREAT AS A SEPARATE CRIMINAL OFFENSE PROVIDED BY THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE AND THE CRIMINAL CODE OF FOREIGN COUNTRIES

Самощенко І.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права № 2

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена дослідженню видів погрози як окремого кримінального правопорушення. Проводиться аналіз кримінально-правових норм, які передбачають відповідальність за таку погрозу в Кримінальному кодексі (далі – КК) України та зарубіжних країн. Зазначається, що за чинним КК України міститься дванадцять різновидів погроз в якості окремих кримінальних правопорушень. Їх розміщення в КК зумовлено, перш за все, особливостями їх родових об'єктів. Далі надаються приклади закріплення погрози за КК зарубіжних країн.

Окрема увага приділяється змісту кримінально-правової норми, яка передбачена ст. 129 КК України: «Погроза вбивством». На підставі тлумачення цієї норми та порівняльного аналізу законодавчих приписів КК зарубіжних країн пропонується нова її редакція, а саме: «погроза вчинення особливо тяжкого злочину проти людини». Також автор доходить висновку про доцільність доповнення КК України складом примушування. Введення в КК загального складу примушування не виключає наявності спеціальних його видів, які вказані за статтями 154, 174, 280, 355, 373 та ін.. Їх існування може бути побудовано за правилом співвідношення «загальної» і «спеціальної» норм.

Розглянуто питання щодо значення форми вираження погрози за їх оцінкою суспільної небезпеки. З аналізу КК України виводиться, що відповідно до вітчизняного кримінального законодавства форма визначення погрози, як правило, не має значення для кваліфікації вчиненого. Окремо виділені характерні риси відзначення форми погрози у зарубіжних КК та їх значення у кримінальному праві.

Обґрунтовується, що момент закінчення погрози встановлюється відповідно до моменту сприйняття потерпілим цієї погрози. Стверджується, що момент вираження погрози є не більш, як замах на дане кримінальне правопорушення. Також з теоретичної та з практичної точки зору погроза не виключає добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця.

Ключові слова: погроза як окреме кримінальне правопорушення; зміст погрози; форма вираження погрози; момент закінчення погрози.

The article is devoted to the separate types of threats as a distinct type of criminal offense. Article analyses rules of criminal law, which provide liability for such a threat under the Criminal Code of Ukraine and Criminal Code of foreign countries. The current Criminal Code of Ukraine contains twelve types of threats as separate criminal offenses. These norms are comprised in the Criminal Code because of the characteristics of the generic object of crime. Moreover, the author gives examples of the consolidation of such rules in the Criminal Code of foreign countries.

The author grants special attention to the rule, provided by article 129 of the Ukrainian Criminal Code: Threat of Homicide. Based on the interpretation of this norm and a comparative analysis of legal norms of the Criminal Code of foreign countries, the author proposes a change to article 129, namely to add "threat of committing the particularly serious crime against a person." Also, the author concludes that it is expedient to supplement the Criminal Code of Ukraine with the norm about coercion. The author emphasizes that rules which establish responsibility for general coercion in the Criminal Code do not exclude the presence of its special types, which are provided by Articles 154, 174, 280, 355, 373. The existence of both kinds of norms is possible, as they will exist as "general" and "special" norms.

The author considered the importance of the expression of threat in the assessment of public danger. From the analysis of the Criminal Code of Ukraine, it is deduced that domestic criminal legislation does not define the form of determination of threat as crucial for the qualification of the crime. The article features forms of threat in foreign criminal codes and their significance in criminal law.

The article substantiates that the end of the threat is set by the moment of perception by the victim. The author alleges that the expression of threat is nothing more than an attempt to commit a criminal offense. Also, from a theoretical and practical point of view, the threat does not preclude a voluntary refusal to complete the criminal offense.

Key words: threat as a separate criminal offense; the content of the threat; the form of threat expression; the end of the threat.

Постановка проблеми. Наявність у КК України дванадцяти складів погроз в якості окремого кримінального правопорушення заслуговує на увагу з боку обґрунтування їх розміщення в законі, особливостей їх законодавчих описів, практики застосування. Тому регламентація відповідальності за різні види погроз у кримінальному праві викликає необхідність наукової розробки цієї проблеми, висловлювання пропозицій його удосконалення. На цьому шляху можна вважати доречним і врахування позитивного досвіду КК зарубіжних країн вживання в них певних законодавчих технік, особливостей кримінально-правових приписів щодо погроз тощо.

Стан дослідження. Зважаючи на те, що погроза належить до кола стародавніх кримінальних правопорушень – дослідження її відповідальності були розпочаті давно. Ця тема не втрачає своєї актуальності і сьогодні. В спеціальній літературі сучасної України є декілька фундаментальних робіт щодо дослідження законодавчої регламентації приписів про погрозу. Але в ній залишається достатньо аспектів для доопрацювання. Адже ця проблематика не стає з часом вичерпною та завершеною.

Мета дослідження полягає в аналізі кримінально-правових норм щодо погроз за законодавством України та зарубіжних країн з врахуванням тенденції його розвитку задля обґрунтування пропозицій з удосконалення та практики застосування.

Виклад основного матеріалу. Чинний КК України 2001 року передбачає відповідальність за погрози в якості окремих кримінальних правопорушень, зазначені у статтях 129, 195, 258, 266, статті 345 ч. 1, 4, 346 ч. 1, 350 ч. 1, 377 ч. 1, 398 ч. 1, 405 ч. 1, 3, 444 ч. 2. Тобто, зараз кількість погроз, які передбачені в законі у такій якості налічує дванадцять складів. Розміщення цих погроз в КК обумовлено, в першу чергу, особливостями їх родових об'єктів. Так, погроза, яка передбачена ст. 129 КК «Погроза вбивством» (розділом II Особливої частини) міститься серед кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи. У розділі VI передбачена погроза знищення майна (ст. 195), у розділі IX – погроза терористичним актом (ст. 258) та погроза вчинити викрадення або використання радіоактивних матеріалів (ст. 266), у розділі XV – погроза щодо працівника правоохоронного органу (ч. 1 ст. 345), щодо

журналіста (ч. 1 ст. 345-1), щодо державного чи громадського діяча (ч. 1 ст. 346), щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок (ч. 1 ст. 350), у розділі XVIII – погроза щодо судді, народного засідателя чи присяжного (ч. 1 ст. 377), щодо захисника чи представника особи (ч. 1 ст. 398), у розділі XIX – погроза щодо начальника (ч. 1, 3 ст. 405), у розділі XX – погроза вчинити злочин проти осіб та установ, які мають міжнародний захист (ч. 2 ст. 444).

За КК зарубіжних країн місце розміщення самостійних видів погроз визначається по-різному. Наприклад, така погроза передбачена серед кримінальних правопорушень проти свободи за КК ФРН (§ 241), Сан-Марино (ст. 181), Швейцарія (ст. 180), Польща (ст. 190), Голландії (ст. 285), КК Хорватії (ст. 129), КК Румунії (ст. 206), КК Словенії (ст. 135), КК Туреччини (ст. 106), кримінальним законодавством Норвегії (§ 227). Як «незаконна погроза» вона вказана за КК Швеції у ст. 5 глави 4 «Злочини проти свободи і громадського спокою». КК Данії містить погрозу у главі 27 «Злочини проти особистої честі і певних особистих прав» (§ 266), за КК Італії, в ст. 612 погроза займає місце серед злочинів проти психічної свободи, а в статтях 336, 338 погроза міститься серед злочинів приватних осіб проти публічної влади, у главі II. Кримінальне законодавство Ізраїлю передбачає погрозу в ст. 192 (розділ хет: Спричинення шкоди державному і громадському устрою, глава тет: Хуліганство і порушення громадського порядку), ст. 307 (розділ йюд: Спричинення шкоди людині, глава алеф: Спричинення смерті), ст. 460 (розділ йюд алеф: Спричинення майнової шкоди, глава тет: Шкідництво). КК Франції зазначає два різновиди погроз: в книзі 2 «Про злочини проти людини» (ст. 222-17), а також в книзі 3 «Про злочини і проступки проти власності» (ст. 322-12).

Крім того, такі погрози відокремлені за власними підрозділами КК, а саме: § 3 відділу I «Про умисні посягання на недоторканність особи» глави II розділу I книги 2 (ст. 217) та відділ III «Про погрози знищення, пошкодження або псування та про помилкову тривогу» глава II розділу II книги 3 КК Франції (ст. 322-12); главою № 2 «Погрози» розділу VI (ст. ст. 169–171) КК Іспанії; главою II «Про погрози посягання проти осіб або проти майна і про помилкову інформацію, яка стосується тяжких посягань» розділу VI «Про злочини та проступки проти громадської безпеки» (ст. ст. 327–331bis) КК Бельгії; главою 32 «Злочини, що складаються у погрозях» (§ 222) КК Японії.

З об'єктивної сторони зміст погрози (те, чим погрожують) за КК України – це залякування заподіяти протиправне зло, що виражається в обіцянці: а) позбавити життя (статті 129; 345 ч. 1, 4; 345-1 ч. 1, 4; 346 ч. 1; 350 ч. 1; 377 ч. 1, 398 ч. 1; 405 ч. 1, 3); б) завдати шкоди здоров'ю або тілесної недоторканності (статті 345 ч. 1, 4; 346 ч. 1; 350 ч. 1; 377 ч. 1; 398 ч. 1; 405 ч. 1, 3); в) позбавити волі (статті 346 ч. 1; 444 ч. 2); г) знищити або пошкодити майно (статті 195; 345 ч. 1, 4; 345-1 ч. 1, 4; 346 ч. 1; 350 ч. 1; 377 ч. 1; 398 ч. 1; 405 ч. 1, 3); д) здійснити викрадення (статті 266 ч. 1; 346 ч. 1; 444 ч. 2); е) використовувати радіоактивні матеріали (ст. 266 ч. 2); ж) вчинити терористичний акт або напад (статті 258 ч. 1; 444 ч. 2).

Тобто, вказані погрози, передбачені у якості окремого кримінального правопорушення, описані в законі таким чином, що їх зміст становлять лише протиправні дії (бездіяльність). У зв'язку з чим, доведення до відома потерпілого обіцянки вчинити дії (бездіяльність) правомірні, які не є самі по собі кримінально протиправними (наприклад, погроза вчинити самогубство), не породжує складу кримінального правопорушення і кримінальної відповідальності. Ще у 1903 році Л.С. Белогриць-Котляревський справедливо зауважив, що «така погроза не злочинна, бо якщо не злочинна дія, якою погрожують, то тим більше не злочинна сама погроза останнім» [1, с. 369].

Так, за чинним КК України складом кримінального правопорушення, передбаченим ст. 129, охоплюється лише один різновид погроз приватній особі – погроза вбивством. Погрози заподіянням іншої шкоди, ніж позбавлення життя, а саме: рівної за ступенем суспільної небезпеки або меншою (наприклад, погроза згвалтуванням при обтяжуючих обставинах, погроза нанесення тілесних ушкоджень різної тяжкості тощо) не криміналізовані. Тому можна вважати, що не всі види погроз, що володіють підвищеним ступенем суспільної небезпеки, охоплюються чинним КК України. Визнаючи правильною ідею розширення меж кримінально-правової охорони особи від різного роду суспільно небезпечних посягань, пропонується ввести зміни в ст. 129 КК, виклавши її в такій редакції: «погроза вчинення особливо тяжкого злочину проти людини». Такою більш абстрактною, а не казуїстичною (як зараз) формою окреслення складу погрози зможуть охоплюватися як випадки застосування погрози вбивством, так і інші її види порівняно однаковою ступенем суспільної небезпечності. Йдеться, наприклад, про погрозу захоплення заручників за ч. 2 ст. 147 КК, торгівлі людьми по ч. 2, 3 ст. 149 КК, згвалтуванням за ч. 3, 4, 5, 6 ст. 152, сексуальним насильством за ч. 5, 6 ст. 153 та ін. Це дозволить в рівній мірі охоронити інтереси особи від посягань підвищеної суспільної небезпеки. Подібне рішення можна знайти, наприклад, за КК ФРН (§ 241), Польщі (ст. 190), де сказано про погрозу вчинення злочину, або за кримінальним законодавством Норвегії (§ 227) – про погрозу вчинити кримінальний злочин, або за КК Швеції (ст. 5 гл. 4) – про погрозу вчинити злочинне діяння (ч. 1), чи тяжкий злочин (ч. 2).

В свою чергу, для встановлення змісту погрози важливо з'ясувати її спрямованість. Виходячи з місця розташування погрози вбивством (ст. 129) в розділі II Особливої частини КК слід зробити висновок, що потерпілим від неї виступає лише приватна особа. Погрозу ж вбивством, спрямовану проти посадової особи, його близьких або громадянина, який виконує громадський обов'язок, необхідно кваліфікувати за ч. 1 ст. 350 КК. Погрозу начальнику – за ч. 1 ст. 405 КК. Кримінально карані погрози вбивством щодо працівника правоохоронного органу; журналіста; державного або громадського діяча; судді, народного засідателя, присяжного; захисника чи представника особи, а також їх близьких родичів підлягає кваліфікації, відповідно, по ч. 1 ст. 345, ч. 1 ст. 345-1, ч. 1 ст. 346, ч. 1 ст. 377, ч. 1 ст. 398 КК.

Спрямованість погрози за КК зарубіжних країн визначається як погроза проти іншої особи (§107 КК Австрії, ст. 180 КК Швейцарії); потерпілого або проти близьких йому осіб (§ 241 КК ФРН); іншої особи або його найближчої особи (§1 ст. 190 КК Польщі); ст. 222 Японії – іншої особи (ч. 1) та її родичів (ч. 2); потерпілого, його сім'ї або близьких йому осіб (ст. 169 КК Іспанії); самого потерпілого, так і інших осіб (§ 266), особи, яка збирається чи вже дала пояснення поліції або в суді (§ 123 КК Данії); проти інших осіб, або особи, яка користується міжнародним захистом (ст. 285 КК Голландії); іншої особи (ст. 612), службової особи або особи, яка виконує публічну службу (ст. 336), політичної, адміністративної або судової корпорації чи їх представників (ст. 337 КК Італії); проти потерпілого або інших осіб (ст. 5 гл. 4), особи, яка перебуває в аеропорту, відкритому для міжнародних сполучень (ст. 5b, ст. 13), державного службовця (статті 1, 16 гл. 17), особи, яка подала скаргу, пред'явила позов, дала свідчення в суді або інші органи, чи інакше зробив заяву на слухання справи (ст. 10 гл. 17) КК Швеції тощо.

Крім того, погроза нерідко пов'язана з вимогою виконати будь-яку дію (бездіяльність) немайнового характеру, зокрема, з вимогами вступити в шлюб або навпаки, із заборорою на його розірвання, рішення подальшої долі дітей та ін.. Зараз, такого роду випадки підпадають під дію кримінально-правової норми, яка передбачена ст. 129 КК.

Однак, навряд чи таке положення можна визнати вдалим. Приєднання до погрози вбивством будь-яких немайнових вимог значно «ускладнює» об'єктивну сторону вчиненого, а з нею і визначає наперед питання про збільшення його суспільної небезпеки. Погроза тут начебто трансформується з самостійного делікту на засіб для задоволення пред'явлених вимог, стає примушуванням. Сказане приводить до висновку про доцільність законодавчої диференціації кримінальної відповідальності за погрозу і примушування.

Доповнення КК України загальним складом примушування передбачає його розміщення серед кримінальних правопорушень проти волі особи. Така ж думка є поділяється вченими-криміналістами в сучасній спеціальній літературі [2, с.258], знаходить підтвердження у законодавчому досвіді деяких зарубіжних країнах, наприклад, КК Австрії (§ 105, § 107), Іспанії (гл. 2, 3 розділу VI (ч. 1, 2 ст. 169), Італії (статті 611, 612), Франції (статті 222-17, 222-18 та статті 322-12, 322-13), ФРН (§ 240, § 241), Швеїцарії (статті 180, 181), Японії (статті 222, 223) тощо.

Разом же погроза і немайнова вимога більш суспільна небезпечна, ніж погроза, узятя само по собі. Тому видається спірним судження О.М. Храмцова проте, що суспільна небезпечність погроз за мотивами помсти без вимог до потерпілого є вищою, ніж при погрозах, які поєднані з певними вимогами. У потерпілого в останньому випадку є вибір, наприклад, між здоров'ям та власним майном [3, с. 36]. Погрози, які поєднані з певними вимогами, тобто у примушуванні, підлягають карі не самі по собі, а як спосіб вчинення кримінального правопорушення. Тому порівнювати погрози в якості способу вчинення кримінального правопорушення з погрозами, які карані як окремі кримінальні правопорушення принаймні некоректно. По-друге, слід додати, що погроза в якості окремого кримінального правопорушення спрямована на ураження свідомості потерпілого, його емоційну підструктуру, а погроза як спосіб вчинення кримінального правопорушення уражує через свідомість потерпілого його волю. І караність погроз у такому випадку (як пропорційне відображення оцінки суспільної небезпеки) не може бути більшою ніж погроз, поєднаних з вимогою (тобто у примушуванні), а навпаки.

Саме так закріплюється караність примушування і погрози у деяких зарубіжних КК, наприклад, КК Іспанії: ч. 1 ст. 169 (примушування) – від 1 року до 5 років /у випадку, якщо винна особа досягла своєї мети/ та від 6 місяців до 3 років /у випадку, якщо винна особа не досягла своєї мети/, ч. 2 ст. 169 (погроза) – від 6 місяців до 2 років; КК Італії: ст. 611 (примушування) – до 5 років позбавлення волі, ст. 612 (погроза) – грошовий штраф до 51 євро/ за ч. 1/ та до 1 року позбавлення волі /за ч. 2/; КК Франції: ст. 222-18 (примушування) – 3 роки тюремного ув'язнення і штраф 45000 євро, ст. 222-17 (погроза) – 6 місяців тюремного ув'язнення і штраф 7500 євро; ст. 322-13 (примушування) – 1 рік тюремного ув'язнення і штраф 15000 євро, ст. 322-12 (погроза) – 6 місяців тюремного ув'язнення і штраф 7500 євро; КК ФРН: § 240 (примушування) – до 3 років позбавлення волі або грошовий штраф, § 241 (погроза) – до 1 року позбавлення волі або грошовий штраф; КК Японії: § 223 (примушування) – до 3 років позбавлення волі з примусовою фізичною працею, § 222 (погроза) – до 2 років позбавлення волі з примусовою фізичною працею або грошовий штраф та ін.

Введення в КК загального складу примушування не виключає наявності спеціальних його видів: примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154); примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку (ст. 174); примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків (ст. 280); примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355); примушування давати показання (ст. 373) тощо. Їх існування може бути побудовано за пра-

виллом співвідношення «загальної» і «спеціальної» норми в кримінальному праві.

Далі, зупиняючись на способі зовнішнього прояву погрози, можна зазначити, що їй характерні різні форми. На відміну, наприклад, від КК Бельгії, де в ст. 329 буквально сказано, що погрози вчиняються шляхом жестів або умовних зображень, кримінального законодавства Норвегії (§ 227) – здійснення погрози словами або вчинками, КК Швеції (ст. 5 гл. 4) – погрози зброєю або іншим способом, за КК України форми прояву погрози буквально не вказані. Тому, вона може бути доведена до відома потерпілого словесно (усно або письмово), шляхом жестів або зображення, демонстрацією зброї або предметів, які використовуються у якості зброї, з застосуванням або без застосування технічних приладів та засобів передачі інформації: телефону, факсу, E-mail тощо. Із сказаного стає очевидним, що форма погрози, як правило, не впливає на кваліфікацію скоєного. Її якісні властивості зовнішнього прояву, а також їх кількість (від однієї і більше) підлягає врахуванню лише при призначенні покарання за погрозу.

Свого часу особливу думку висловлював тут М.А. Неклюдов, який стверджував, що погрозливі вчинки повинні полягати у словах. Без слів погроза не уявляється. «Тому, – писав автор, – коли б хто-небудь погрозив іншому кулаком або палицею, або навіть зброєю, то подібна дія могла б бути покараним тільки як особиста образа, а не як погроза» [4, с. 390]. Звичайно, таке розуміння погрози, яке було поширено у середньовічному праві, зараз безумовно застаріло і не відповідає реаліям сучасного життя. Як пише Г.М. Собко, що сам факт носіння (демонстрації) зброї викликає у людини почуття небезпеки та певної загрози, що фактично можливо порівняти з таким психічним насильством як залякування [5, с. 254]. Також, відповідно до п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. №10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності» висловлювання залякування у формі демонстрації зброї оцінюється (при наявності інших умов) як погроза [6, с. 11].

З аналізу КК зарубіжних країн можна спостерігати приклади законодавчої диференціації відповідальності за погрозу завдяки формі вираження погрози. Так, погрози передбачають більш суворе покарання, якщо вони були виражені у письмовому вигляді (ч. 2 ст. 285 КК Голландії), за допомогою зброї (ч. 2 ст. 181 КК Сан-Марино), у письмовій формі, по телефону або з використанням інших засобів зв'язку (ст. 169 КК Іспанії), вчинена особою озброєною або замаскованою, чи шляхом анонімного листа, чи символічним способом (ч. 2 ст. 612 КК Італії). А, наприклад, за КК Бельгії письмова погроза (ч. 2 ст. 327) карається більш суворо, ніж погроза шляхом жестів або умовного зображення (ст. 329).

Далі, у кримінальному законодавстві Ізраїлю (ст. 307, ст. 460) криміналізована лише письмова погроза. За КК Франції (ст. 222-17, ст. 322-12) кримінально-карними визнаються тільки ті погрози, які матеріалізовані текстом, у вигляді зображення або будь-яким іншим предметом. Усні погрози чинним КК Франції прямо не передбачені. «Очевидно, – зауважував О.В. Лохвицький, – погрози на письмі повинні каратися суворіше, тому що слова можуть зірватися з вуст ненавмисно, необдуманно, а той, хто погрожує, може не звернути на них уваги. Погрози ж на письмі у всякому разі передбачаються більш обдуманими і тому повинні більше турбувати того, кому погрожують» [7, с. 595].

Отже, у КК України не надається цій ознаці погрози принципового значення. Погрози письмові, так само, як і інші за формою кримінально-карні погрози, розцінюються законодавцем однаково. Це поширюється і на випадки вираження погроз за допомогою використання зброї чи інших предметів, крім погрози начальнику за ч. 3 ст. 405 КК. Тут погроза застосування зброї

віднесена до числа погроз за обтяжуючих караність обставин. Іншими ж видами обтяжуючих обставин погрози визнаються: вчинення погрози членом організованої групи (ч. 2 ст. 129 КК), організованою групою (ч. 4 ст. 345 КК), групою осіб або в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці (ч. 3 ст. 405 КК).

З огляду на те, що при погрозі мета дій винного зводиться до бажання викликати занепокоєння, страх, то її досягнення можливо лише при осмисленні потерпілим виражених йому погроз. Тому погроза вважається закінченою з моменту доведення її до відома (сприйняття) того, кого погрожують. З цього приводу, наприклад, у ст. 307 кримінального законодавства Ізраїлю прямо сказано, що при погрозі (письмовій) потерпілий повинен отримати повідомлення і йому стало відомо про зміст написаного.

Це свідчить про те, що момент «сприйняття погрози» і момент «вираження погрози» не співпадають між собою у часі. Будь-яка виражена погроза не є ще погроза сприйнята, і сприйнята погроза є вже погроза виражена. Отже, вираження погрози випереджає у часі її сприйняття потерпілим та виступає свого роду причиною самого сприйняття. Таким чином, момент вираження погрози є не більш, як замаха на дане кримінальне правопорушення.

Тут слід мати на увазі, що закон не пов'язує момент закінчення погрози з настанням будь-яких суспільно небезпечних наслідків. Для кваліфікації погрози в якості закінченого кримінального правопорушення не обов'язково, щоб потерпілий був дійсно наляканий, стурбований. Щодо статей 345 ч. 1, 346 ч. 1, 350 ч. 1, 377 ч. 1, 398 ч. 1, 405 ч. 1 КК також не є принципово важливим і факт зміни або припинення потерпілим своєї діяльності в результаті погрози. Таким чином, погроза по конструкції складу кримінального правопорушення відноситься до так званих «формальних» складів.

Також погроза не виключає добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця. Найбільш очевидно це можна бачити на прикладі письмових і заочних погроз: винна особа, яка надсилає листа з погрозою потерпілому, а потім добровільно, за будь-якими мотивами перехоплює в дорозі послання. При погрозі заочній, коли вона передана через третіх осіб і ще не доведена до відома потерпілого, той, хто погрожує, під будь-яким приводом відмовляє їх не повідомляти адресату про погрозу.

Отже, на підставі наведеного можна зробити такі **висновки:**

1. Розміщення дванадцяти видів погроз в якості окремого кримінального правопорушення в КК України обумовлено їх родовим об'єктом. Розташування таких погроз за КК зарубіжних країн обумовлено відповідною оцінкою законодавцем її суті правової природи;

2. Зміст погроз полягає в залякуванні завдати проти-правне зло. Визнаючи вірною ідею розширення меж кримінально-правової охорони особи від погроз пропонується ввести зміни в ст. 129 КК, виклавши її в новій редакції: «погроза вчинення особливо тяжкого злочину проти людини».

3. З урахуванням позитивного досвіду деяких зарубіжних КК пропонується ввести до КК України загальне визначення примушування, яке буде знаходитися у співвідношенні з іншими видами примушування за правилом «загальної» та «спеціальної» норм;

4. Будь-яка форма вираження погрози (усна, письмова тощо) за КК України не впливає на її кваліфікацію. За КК зарубіжних країн можна знайти приклади підсилення відповідальності за письмові погрози тощо;

5. Спрямованість погрози на певного потерпілого визначається її кваліфікація та сприйняттям погроз тим, кому погрожують, встановлюється момент закінчення погрози. Її наслідки у вигляді страху, занепокоєння, стурбованість та ін. є не обов'язковими для кваліфікації вчиненого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белогриц-Котляревский Л.С. Учебник уголовного права. Общая и Особенная части. Киев – Петербург – Харьков : Южно-русское книгоиздательство, 1903. 618 с.
2. Андрушко А.В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи: монографія. Київ: Ваїте, 2020. 560 с.
3. Храмов О.М. Погроза в кримінальному праві України (питання теорії та практики). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. Вип. 39. С. 29–37.
4. Неклюдов Н.А. Руководство Особенной части русского уголовного права /Издано по лекциям. Издатель К.Л. Харченко. Санкт-Петербург : Типография Шредера, 1887. 773 с.
5. Собко Г.М. Кримінально-правові та кримінологічні основи протидії психічному насильству : дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2020. 791 с.
6. Відомості. *Вісник Верховного Суду України*. 2009. №12. С. 9–16.
7. Лохвицкий А.В. Курс русского уголовного права. Журнал Министерства юстиции : Приложение. Санкт-Петербург : Типография Правит. Сената, 1867 /год девятый/. №10. Т.XXXIV. С.551–662.